

Europa

Armenië

Bezoek uit Jerevan (chapeau)

De Aregnazan Waldorfschool in Jerevan (die vroeger de Garegin Hovsepianschool heette) werd in 1994 opgericht en heeft inmiddels ong. 280 leerlingen. In 2006 ontstond de behoefte om aan de heilpedagogische leerlingen apart onderwijs te geven. Uiteindelijk leidde dit tot een bezoek van enkele leerkrachten aan heilpedagogische en sociaaltherapeutische instellingen in Nederland.

In oktober 2007 zijn wij drie weken op werkbezoek geweest op uitnodiging van de vrijeschool in Jerevan. Wij dat zijn: Meis Gregorian-Saltet, ex-vrijeschoollerares onderbouw, nu docent Engels en Nederlands als 2^e taal bij het volwassenenonderwijs, die bovendien Armeens spreekt en ondergetekende, Gooyke van der Schoot, muziektherapeut en IHF-portefeuillehouder voor Oost-Europa. Wij waren daar op uitnodiging van de school om de violiste Karine, die veel met de heilpedagogische kinderen werkt, te leren hoe zij in haar muzieklessen therapeutisch met deze kinderen bezig kan zijn.

In iedere klas van de Aregnazan Waldorfschool zitten een of twee heilpedagogische kinderen. Voor hen is geen goede opvang, daarom kwamen ze vaak met broertje of zusje mee en zaten dan achter in de klas, om maar niet de hele dag thuis te hoeven zijn. Voor hun sociale situatie is dit heilzaam gebleken, maar het bood hun natuurlijk geen echte ondersteuning voor hun ontwikkeling. Drie jaar geleden is er een heilpedagogisch team van leraren gevormd dat deze kinderen na het periode-onderwijs samen met hun leeftijdsgenoten, ook individueel les geeft. Het is een kundige en betrokken groep mensen die zich voor deze kinderen inzet. Ook al waren de voorwaarden waaronder ze moesten werken marginaal, hun lessen waren van hoge kwaliteit en getuigden van een sterke wil om deze kinderen te helpen. Net toen het belang van een eigen ruimte voor deze groep ter sprake kwam, deed zich de mogelijkheid voor om in de buurt goedkoop een huis te huren!

Omdat er in Armenië nauwelijks voorzieningen bestaan voor kinderen met een speciale ontwikkelingsvraag, leek het ons goed om twee leerkrachten uit te nodigen om in Nederland te zien hoe hier met kinderen en volwassenen gewerkt wordt vanuit de antroposofie. Met de hier opgedane kennis en ervaringen zouden zij dan een eigen vorm kunnen vinden die past bij hun situatie en cultuur. Zicht krijgen op het werk met volwassenen is voor hen ook belangrijk omdat hun oudste heilpedagogische kinderen al 18 jaar zijn.

Het is gelukt om Susanne Mirzoyan en Karine Totolyan drie weken over te laten komen: negen dagen bij mij in Groningen, zes dagen in Zeist bij Hildebrand Lievegoed die eerder mee op werkbezoek was in Armenië en vier dagen in Gouda bij Meis en haar Armeense echtgenoot.

Karine en Susanne hebben het heilpedagogische onderwijs en de sociaaltherapie in vele variaties leren kennen. In Groningen bij het Kinderdagcentrum Ilmarinen en de werkplaatsen voor volwassenen, in Appelscha bij OlmenEs, in Zeist bij de Zonnehuizen, in Bosch en Duin bij Christophorus en in Gouda bij de Tobiassschool. Ook mocht Karine meekijken bij vijf muziektherapeuten.

Als afsluiting hebben we met de hele, bij het bezoek betrokken groep, de uitvoering bijgewoond van Peer Gynt, uitgevoerd door ong. 50 bewoners en medewerkers van de woon- en werkgemeenschap OlmenEs. Dat de bewoners zo lang en rustig mee konden doen, acteerden en zelfs in het orkest meespeelden, vonden Karine en Susanne verbazingwekkend. Zij waren erg onder de indruk!

Het is een intensief bezoek geweest: de Afsluitdijk, Groningen met het museum, Volendam, Amsterdam en het Van Gogh Museum, Rotterdam, de zee bij Scheveningen, Panorama Mesdag, ze hebben het allemaal gezien en meegemaakt.

Beide vrouwen kregen heimwee: zolang waren ze nog nooit weg geweest van hun jonge gezin.

Vanaf de eerste week kregen ze al ideeën die ze meteen wilden gaan toepassen: werken in groepen, werken in de kring en een openings- en slotbijeenkomst. Ze hadden er wel grote vraagtekens bij of het in hun cultuur mogelijk zou zijn om een woon- en werkgemeenschap te vormen, waarop Annie Hopster hen uitnodigde om eens bij het project in Georgië te komen kijken.

Wij hebben er het volste vertrouwen in dat ze hun eigen vorm zullen weten te vinden.

Karine zal de muziektherapie opleiding in Moskou gaan volgen waar zij een erkend diploma kan behalen.

Alle instellingen die deze uitwisseling financieel mogelijk hebben gemaakt, willen wij hartelijk bedanken: de Zonnehuizen, OlmenEs en Ilmarinen.

Gooyke van der Schoot

U kunt de Aregnazan Waldorfschool steunen door uw bijdragen te storten o.v.v. code 9339